Region Gotland

Hälso- och sjukvårdsförvaltningen
LaboratorieMedicinskt Centrum Gotland

Provtagningsanvisningar

Mikrobiologen

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Allmän information 4
Ackreditering....4
Konsult, klinisk bakteriologi:....4
Förvaring och transport 4
Analysbeställning....4
Beställning av provtagningsmateriel 5
Provtagningsmateriel 5
Blododling 9
Faeces 13
Bakteriell faecesdignostik 13
Clostridioides difficile, toxin B 14
Genitala infektioner 15
Cervix-sekret....15
Rektum....15
Svalg 16
Spiral – Actinomyces....16
Uretra....16
Vaginal-sekret 17
Hud och mjukdelar - sår och sekret....18
Abscess – ytlig 18
Bröstmjölk 18
Sår-sekret....19
Ögon – Konjunktivalsekret 19
Öronsekret....20
Katetrar....21
Dränspetsar 21
Kateter instickställe....21
Kärlkateterspets 22
Luftvägar....23
Bronklavage (BAL), bakterie- eller jästsvampodling 23
Bronksekret taget med skyddad borste, bakterie- eller jästsvampodling....24
Bronksekret eller trakealsekret, bakterie- eller jästsvampodling....24
Influensavirus typ A och B, RSV och SARS-CoV-2 virus....25
Nasofarynx, bakterieodling 25
Sputum bakterie- eller jästsvampodling....26
Sinus - bakterieodling 26
Svalg 27
Svalg - specificerad frågeställning 27
Punktat och djupa infektioner 28
Cerebrospinalvätska, Csv - bakterieodling....28
Ascites, pleuravätska, ledvätska, peritonealdialysvätska (PD-vätska) – bakterie- eller jästsvampodling 28
Djup infektion, djup abscess, dränagevätska – bakterie- eller jästsvampodling....29
Vävnadsodling - Biopsier, vävnads- och benbitar....30
Urin 31

Urin - bakterieodling 31
Pneumokockantigen i urin 33
Jästsvampodling 33
Jästsvamp.....33

Allmän information

I dessa provtagningsanvisningar anges riktlinjer för analyser som utförs vid Mikrobiologen, LMCG Visby lasarett.
Ordinarie verksamhet bedrivs helgfri vardag. Lördagar bedrivs endast akutverksamhet. Avvikande öppettider förekommer vid röda dagar och anslås via webbsida och mejl.
Öppettider och kontaktuppgifter hittas på LMCG's webbsida samarbetswebb.gotland.se.

LMCG förmedlar även prov till andra laboratorier för analyser som inte utförs lokalt. I första hand anlitas Karolinska Universitetslaboratoriet. För provtagningsanvisningar gällande dessa analyser hänvisas till: https://www.karolinska.se/vard/funktion/funktion-medicinsk-diagnostik-karolinska/vardgivare/universitetslaboratoriet/provtagningsanvisningar/

Vi använder oss i vissa fall även av andra laboratorier som underleverantörer för kompletterande analyser till de prover vi hanterar lokalt, huvudsakligen Karolinska Universitetslaboratoriet, Folkhälsomyndigheten och referenslaboratoriet för resistensbestämningar i Region Kronoberg.

Ackreditering

För information om vilka analyser och provmaterial som omfattas, se länk Ackrediteringens omfattning LMCG

Konsult, klinisk bakteriologi:

Mikrobiologen har tillgång till konsult inom klinisk bakteriologi och virologi. Kontakt med respektive konsult kan förmedlas via laboratoriet.

Förvaring och transport

Prov för bakteriologisk odling bör tas om hand snarast möjligt efter provtagningen. Välj därför provtagningstidpunkt så att transporttiden blir så kort som möjligt. Före och under transport bör prover för bakteriologisk diagnostik kylförvaras. Detta gäller dock inte för blod, csv-, vävnads- och biopsiodlingar, vilka ska förvaras i mörkt i rumstemperatur.
Om ytterhylsa/transporthylsa används var noga med att märka både ytterhylsa och provtagningskärl med namn och personnummer.

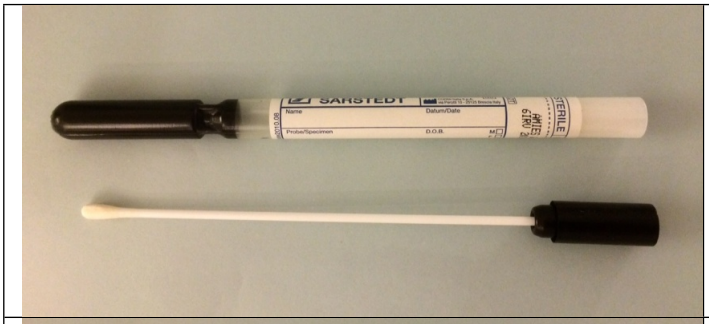
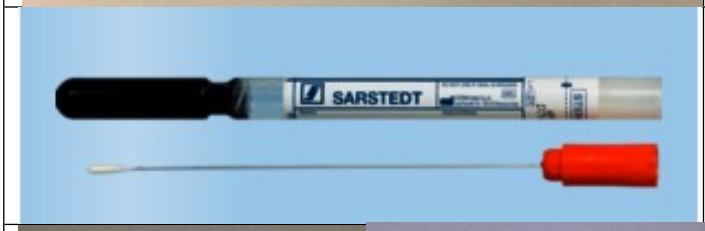
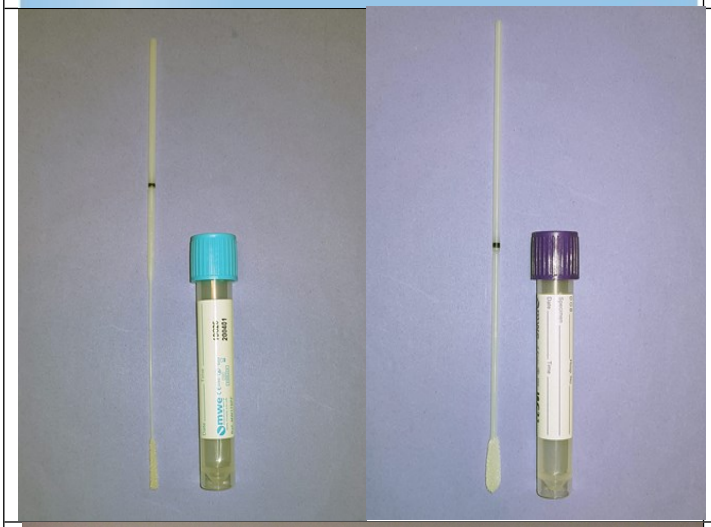
Analysbeställning

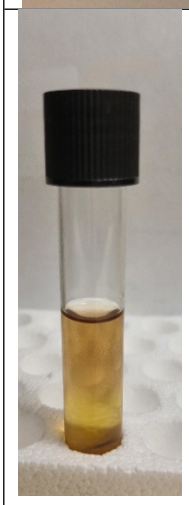
För att laboratoriet ska kunna analysera och bedöma proverna optimalt är uppgifter om provtagningsdatum, diagnos, frågeställning, kliniska data, provtagningslokal då det gäller sårodling, insjukningsdag och pågående eller nyss avslutad antibiotikaterapi nödvändiga att känna till. Notera därför dessa i beställningen.

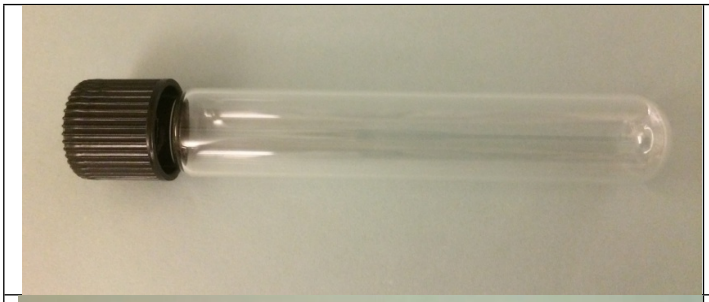
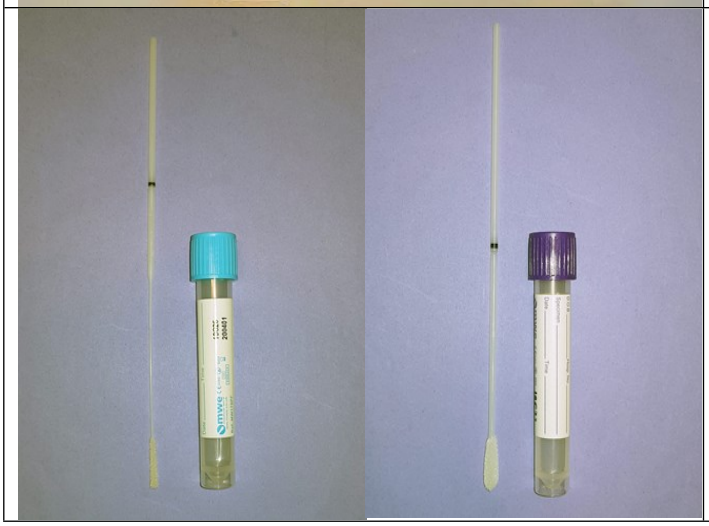
Beställning av provtagningsmateriel

Provtagningsmateriel beställs från Varuförsörjningen, tel. 0498 268502 eller via webSESAM. Blododlingsflaskor, FAB-buljongrör (vävnadsodling) och särskilt transportrör i glas för hudskrap (svampodling) hämtas vid provinlämningen, LMCG.

Provtagningsmateriel	Information	Hämtas/Beställs (benämn hos varuförsörjn)
	Blododlingsflaskor, från vänster: aerob flaska, anaerob flaska, barnflaska. Förvaras mörk och i rumstemperatur.	Finns vid provinlämningen, LMCG
	Provtagningsset, blododling	Beställs Blododlings-hållare + Venprovtagnings set Safety-Lok™ med stickskydd, blå eller grön
	Provrör och transportrör för faeces till *Clostridioides difficile* toxinbestämning. Samt parasiter, bakterier och virus.	Beställs Faecesrör med sked (utan tillsats) Clostridioides difficile, bakterier, virus o parasiter

	Odlingspinne, svart (Copan) för sårodling, svalgodling, mm.	Beställs Rör transportmedium (odling) 50st/fp STERILT
	Odlingspinne, blå (Copan) för nasofarynxodling mm.	Beställs Rör transportmedium nasophar 50st/fp STERIL
	Odlingspinne, orange (Copan) för t.ex ögon, öron, uretra	Beställs Finns vid provinlämningen, LMCG
	TRANSWAB blå Influensa A- och B-virus, RS-virus samt Covid-19-analyser. TRANSWAB lila och tunn provpinne. För bakterier i faeces Används även till odlingar och flertalet analyser som skickas till Karolinska Universitetslaboratoriet	Beställs Transwab Blå Transwab Lila
	Sputumburk och transportburk för sputum-odling, kan också användas för transport av prov för odling av tuberkelbakterier.	Beställs **Bägare** 50st/fp (200st/krt) med skruvlock för sputum 70mL med etikett, individuellt fp STERIL **Transportbägare** 50st/fp 100ml till sputumbägare med skruvlock artikel 60830

	Sterilt rör med konisk botten för urinodling, sediment, bröstmjölk, CVK, urin.	Beställs Centrifugrör 100x16mm konisk botten skruvlock 10ml 100st/krt STERIL (urin)
	Sterilt rör med rund botten för urin.	Beställs Provrör med skruvlock 13ml rund botten 101x16,5mm 100st/fp STERIL
	FAB-buljong-rör Används till vävnadsprov och biopsier. Rören skall hanteras upprätta, de är skiktade för optimal odling. Om de vänds eller läggs ner förstörs skiktningen Förvaras mörkt i rumstemperatur.	Finns vid provinlämningen, LMCG

	Särskilt transportrör för hudskrap eller nagel till svampodling. Om detta rör ej finns att tillgå kan transportrör för urinodling användas.	Finns vid provinlämningen, LMCG.
	Klamydiaset, cervix (Karolinskas) används till Klamydia-gonokock-DNA	Finns vid provinlämningen, LMCG.
	Klamydiaset, urin (Karolinskas) används till Klamydia-gonokock-DNA	Finns vid provinlämningen, LMCG.
	TRANSWAB blå TRANSWAB lila används till odlingar samt flertalet DNA/RNA-analyser som skickas till Karolinska Universistetslaboratoriet	Finns vid provinlämningen, LMCG.

Blododling

Beställning/Indikationer

Ange alltid på beställningen om det finns klinisk misstanke om mikroorganismer som kan orsaka labsmitta till exempel brucellos, tularemi eller dimorf svamp som ex blastomyces. Vid frågeställning endokardit eller svampinfektion är det viktigt att detta anges i beställningen då flaskorna i dessa fall behöver odlas längre tid. Ange också hur provet är taget, perifert, via CVK eller PVK.

Misstanke om sepsis – patienter som väger > 13 kg.

Beställ: Blododling aerob-anaerob alt. Blododling 2aerob-2anaerob.
>36 kg: Blododling x 2-3.

Misstanke om sepsis – patienter med vikt <13 kg.
Beställ: Blododling, pediatrisk (barnflaska).

Före intravenös antibiotikabehandling
Blododling ska alltid tas innan första dos av intravenös antibiotika.
Beställ: enligt misstanke om sepsis.

Misstanke om sepsis, inklusive svampsepsis
Till exempel hos immunsupprimerade, IVA-patienter och patienter som vårdas efter bukkirurgi
Skriv anamnes enligt ovan nämnda orsaker samt eventuell svamp-frågeställning.
Beställ: Blododling aerob-anaerob alt. Blododling 2aerob-2anaerob, ange om det finns svampfrågeställning.

Misstanke om infektiös endokardit.
Vid subakut endokardit och vid förekomst av klaffprotes, rekommenderas tre blododlingsset, totalt 60 mL blod. Ibland kan det vara aktuellt med blododlingar vid flera tillfällen, med visst tidsintervall.
Förlängd odlingstid 10 dagar.
Beställ: Blododling endokardit 2 fl x 3 alternativt Blododling endokardit 2 fl + Blododling endokardit 4 fl

Specifik misstanke om svampsepsis eller blandinfektion.
Specifik svampflaska bör kombineras med provtagning av aerob/anaeroba blododlingsflaska. Bakterier växer inte i svampflaskan.
Beställ till Karolinska Universitetslaboratoriet: Blododling, svamp. Hämta specifik blododlingsflaska på infektionsavdelningen.

Misstanke om disseminerad tuberkulos eller annan mykobakterios.
Beställ till Karolinska Universitetslaboratoriet: Blododling, Mykobakterier. Hämta specifik blododlingsflaska på infektionsavdelningen.

Provtagning

Kontrollera alltid hållbarheten på blododlingsflaskorna innan provtagning. Blodflaskor med mindre än 10 dagar kvar till utgångsdatum får inte användas.
Provtagningsmateriel:

2 aeroba blododlingsflaskor- grön etikett och kapsyl (Rek. blodvolym 10 mL)
2 anaeroba blododlingsflaskor- orange etikett och kapsyl (Rek. blodvolym 10 mL)
Alternativt 1 pediatrisk blododlingsflaska för barn- gul etikett och kapsyl (Volym 0,5-4 mL)

} Förvaras mörkt och i rumstemperatur.

2 Butterflynålar med slang
2 Adapter för blododlingsflaska, om andra blodprover ska tas vid samma tillfälle används innerhylsor till adaptern
Handskar
70% klorhexidinsprit

Provtagningsteknik

Inför provtagning ska blodflaskor förvaras i rumstemperatur helst mörkt i skåp eller under duk.
Prov för blododling bör helst tas i samband med frossbrytning, ju tidigare under frossbrytningen desto bättre. Om patienten inte har frossbrytningar spelar det mindre roll när provet tas.
Volymen blod som tas är viktig för möjligheten att upptäcka eventuella bakterier. För vuxna patienter bör om möjligt 30-40 mL blod tas vilket innebär två blododlingar. En blododling består av en aerob och en anaerob blododlingsflaska. Två blododlingar (fyra flaskor) tas från samma stick (gäller vid perifert tagen odling).
Provet bör inte tas från CVK eller perifer venkateter eftersom detta innebär risk för kontamination.
Om patienten varit svårstucken och man erhållit en liten volym blod ange detta på remissen och i journalen.
Blododlingsflaskor för barn är bättre än övriga blododlingsflaskor om den odlade volymen blod understiger 4 mL.

Om andra blodprov ska tas i samma adapter ska blododlingen tas först men efter ett slaskrör.

1. Kontrollera att:
   a. blododlingsflaskorna inte är skadade
   b. innehållet inte är grumligt
   c. botten på flaskan inte är gul
   d. de inte passerat utgångsdatum
2. Om flaskan inte har en har en målfyllningslinje på etiketten, markera en egen linje med penna 10 mL över vätskenivån innan provtagning. Använd graderingen på etiketten. Flaskorna ska inte fyllas med mer än 10 mL blod.
3. Använd handskar vid provtagningen.
4. Anslut butterflynålen till adaptern, kontrollera att slangens kopplingssats sluter helt tätt mot adaptern.
5. Avlägsna plastlocket på flaskorna.
6. Desinfektera flaskorna enligt instruktion nedan.
7. Placera flaskorna lägre än punktionsstället för att minska risken för backflöde.
8. Ta ett slaskrör! Fyll 8–10 mL i aerob resp. anaerob flaska. Ta alltid aerobflaska först! Pediatrisk fylls med högst 4 mL blod.

OBS! Sätt etiketterna på avsedd plats på flaskorna. Placera ej etiketten över streckkodsetiketten på flaskorna.
Alternativt kan blododling tas med steril engångsspruta, 20 mL blod behövs. Byt kanyl och spruta ner 10 mL i varje flaska (spruta ej ner luft), detta bör göras omgående för att förhindra koagulation.

Desinfektera med klorhexidinsprit innan provtagning:

- **Desinfektera blodflaskornas membran i 5 sekunder. Låt lufttorka.**
- **Perifert och PVK: Tvätta huden i mer än 5 sekunder. Huden ska vara fuktig med sprit minst 30 sekunder. Låt lufttorka.**
- **För prematura barn kan klorhexidinlösning användas.**
- **CVK: desinfektera injektionsventilen. Gnugga mekaniskt med klorhexidinsprit i 30 sekunder. Låt lufttorka.**

Perifer provtagning med ett stick:

- Använd helst butterfly och speciell Hållare vid provtagningen.
- Ta först ett blodrör, till exempel Li-heparin. Röret kan vid behov användas till lämplig analys eller kasseras.
- Ta därefter alla blododlingsflaskor från samma stick. Böja med en aerob blododlingsflaska.
- Undvik backflöde-håll flaskan lägre än instick.
- Fyll varje blododlingsflaska med 10 ml blod, till fyllnadslinjen eller egen markering på skalan.
- När du tar specifika blodflaskor till svamp och mykobakterier/TB eller blodprover, kan hållare kompletteras med Insats till Hållare. Flaskor för svamp och TB hämtas vid infektionsavdelningen. Svampflaskan har en grön etikett och TB-flaskan en röd etikett. Beställning görs till Karolinska Universitetslaboratoriet.

Nyinsatt PVK:

- Vid akuta fall kan blododling tas från nyinsatt PVK.
- Ta provet inom 30 min från att PVK satts.
- Tvätta blododlingsflaskornas membran och insticksställe enligt rutin för perifer blododling och låt lufttorka.
- Börja med att ta ett blodrör ex Li-heparin.
- Ta därefter alla 4 blododlingsflaskor. Böja med en aerob flaska.

CVK:

- Vid misstanke om kateterrelaterad infektion tas prov från CVK och samtidigt tagen perifer odling.
- Provtagning perifert + CVK ska utföras inom 15 min.
- Prov volymerna ska vara identiska, 10 mL/blododlingsflaska.

Provtagning med spruta på små barn:

- Arbeta sterilt
- Fyll sprutan med anpassad mängd blod.
- Sätt i en ny kanyl i en Pediatrisk(barn) blodflaska och för över blodet från sprutan till blododlingsflaskan.

Förvaring/transport:

- Torka bort synligt blod från flaskorna.
- Förvara blododlingsflaskorna i rumstemperatur.
- Blododlingsflaskorna skall vara på laboratoriet snarast, om möjligt inom 2 timmar.

Felkällor:

För kort desinfektionstid, mindre än 30 sekunder, eller orena handskar kan innebära att blododlingsflaskan kan förorenas av hudbakterier.
För liten eller för stor volym kan påverka odlingsresultatet.

Svarsrutin:

Analyseras helgfria vardagar samt lördagar
Blododling, aerob, anaerob och pediatrisk: Bakterier, skriftligt/elektroniskt svar vid förekommande växt omgående. Kliniskt relevanta fynd telefonbesvaras till infektionsjour under laboratoriets öppettider. Negativa svar lämnas efter 5 dagar.

Blododling endokardit, blododling med svampfrågeställning, frågeställningen Brucella: Svar vid förekommande växt enligt ovan. Negativa svar lämnas efter 10 dygn.

Faeces

Bakteriell faecesdignostik

Faecesprov undersöks rutinmässigt på förekomst av *Salmonella* spp, *Shigella* spp/EIEC, EHEC (Shiga toxin 1 och 2), *Yersinia enterocolitica, Campylobacter (C. jejuni* och *C. coli)*, *Plesiomonas shigelloides, Vibrio* (*V. vulnificus, V. parahaemolyticus* och *V. cholerae*) och ETEC (Enterotoxinbildande *E.coli).*

Remiss

Beställ: Bakteriell faecesdiagnostik-DNA (PCR)
Ange om patienten smittats i Sverige eller utomlands.
Ange alltid förmodad smittort om patienten varit utomlands.
Provet tas på olika sätt beroende på om avföring kan presteras eller inte.

Provtagning

Observera! Vid upprepade provtagningar bör proverna tas på olika dagar.
Både provrör och transporthylsa ska vara märkt med TakeCare-etikett alternativt etikett med namn och personnummer.

Använd i första hand provtagningsset TRANSWAB lila med provrör och provpinne eller motsvarande produkt. Alternativt kan provrör och transportrör för faeces användas. Röret skall vara fyllt till 1/3.

Pinnprov tas direkt efter avföring innan torkning med papper. Stryk provtagningspinnen mot ändtarmsöppningen. Kontrollera att det finns avföring på pinnen. En liten mängd avföring på pinnens spets är tillräcklig. Alternativt doppas pinnen i färsk avföring. Stoppa provtagningspinnen i röret med transportmedium, bryt av pinnen mot rörets kant och skruva på korken. Lägg röret i transporthylsan.

Om avföring inte kan presteras

För upp provpinnen ca 5 cm i ändtarmen och snurra provpinnen några gånger innan den dras ut. Stoppa pinnen i röret, bryt av pinnen mot rörets kant och skruva på locket.

Förvaring/Transport

Provet förvaras kylt och transporteras snarast till laboratoriet.

Svar

Analyseras helgfri vardag. Lördagar om särskilda skäl föreligger förutsatt att prov inlämnats före kl.13.
För prover inlämnade före 12.00 helgfri vardag lämnas normalt preliminär- eller slutsvar samma dag:

- Prov som är positiva för *Salmonella* slutbesvaras efter serotypning vid Folkhälsomyndigheten. Undantag: Salmonella-isolat från personer som smittats utomlands serotypas inte rutinmässigt, men frysförvaras på Mikrobiologen för ev. önskad utredning.
- Prov som är positiva för *Shigella*/EIEC och EHEC slutsvaras efter kompletterande analyser vid Karolinska Universitetslaboratoriet.

Anmärkning

Vid misstanke om *Yersinia pseudotuberculosis*, *Aeromonas* eller EHEC stx2f görs beställning till Karolinska Universitetslaboratoriet.

Clostridioides difficile, toxin B

Provtagning framför allt indicerad vid antibiotikautlöst diarré
Clostridioides difficile toxinbestämning B-DNA (PCR).
Undersökning avseende *Clostridioides difficile* toxin B ingår ej i PCR-panel för bakteriell faecesdignostik, utan måste beställas separat.

Tolkning vid fynd på barn

Fynd på barn under 2 år ska tolkas med försiktighet då upp till 75% av symptomfria barn under 2 år är bärare av Clostridioides difficile.

Remiss

Beställ: Clostridioides difficile Toxin-B-DNA-Faeces
Pappersremiss: Remiss Mikrobiologi – Clostridioides difficile, Toxin A&B (Endast Toxin B utföres)

Provtagning

Använd provrör och transportrör för faeces.
Både provrör och transporthylsa ska vara märkt med TakeCare-etikett alternativt etikett med namn och personnummer.

Samla avföring på ett papper eller i ett kärl. Använd skeden och fyll faecesröret med 2-3 skedar avföring. Sätt tillbaka skeden i faecesröret och skruva på locket.

Förvaring/Transport

Provet kylförvaras och transporteras så att det snarast når laboratoriet.

Svar

För prover inlämnade före 15.00 helgfri vardag lämnas normalt svar samma dag.
För lördagar är sista inlämningstid 13.00.

Genitala infektioner

OBS! ”Glidmedel/analgeticum innehållande konserverings- eller bakteriehämmande medel bör undvikas”.
Gonokockodling tas före eventuellt klamydiaprov.

Cervix-sekret

Remiss

Elektroniskt i TakeCare: Bakterieodling – Cervix, Gonokockodling – Cervix
Pappersremiss: Remiss Mikrobiologi – Ange provtyp och undersökning

Provtagning

Använd odlingspinne svart (Copan).
Portio friläggs med hjälp av rörspekulum och provtagningspinnen förs in och roteras i cervixkanalen. Sätt provpinnen i röret.

Förvaring/Transport

Förvaras kylt och transporteras snarast till laboratoriet.
OBS! Gonokocker har en begränsad överlevnadstid och det är synnerligen angeläget att ett prov kommer till laboratoriet snarast.

Svar

Analyseras helgfri vardag. Lördagar om särskilda skäl föreligger.
Positiv odling preliminärsvaras tidigast efter 1 arbetsdag.
Negativ bakterieodling slutsvaras tidigast efter 2 arbetsdagar.
Gonokockisolat skickas till Karolinska Universitetslaboratoriet för resistensbestämning.

Rektum

Remiss

Elektroniskt i TakeCare: Gonokockodling - Rektum
Pappersremiss: Remiss Mikrobiologi – Ange provtyp och undersökning

Provtagning

Använd odlingspinne svart (Copan).
För in provtagningspinnen 2–3 cm i rektum. Rotera pinnen mot slemhinnan. Undvik att få med för mycket avföring. Sätt provpinnen i röret.

Förvaring/Transport

Förvaras kylt och transporteras snarast till laboratoriet.
OBS! Gonokocker har en begränsad överlevnadstid och det är synnerligen angeläget att ett prov kommer till laboratoriet snarast.

Svar

Analyseras helgfri vardag. Lördagar om särskilda skäl föreligger.
Positiv odling preliminärsvaras tidigast efter 1 arbetsdag.
Negativ bakterieodling slutsvaras tidigast efter 2 arbetsdagar.
Gonokockisolat skickas till Karolinska Universitetslaboratoriet för resistensbestämning.

Svalg

Remiss

Elektroniskt i TakeCare: Gonokockodling – Svalg, för övriga agens se under Luftvägar.
Pappersremiss: Remiss Mikrobiologi – Ange provtyp och undersökning

Provtagning

Använd odlingspinne svart (Copan).
Rulla provtagningspinnen över båda tonsillerna. Vid förekomst av beläggningar förs pinnen in under dessa. Undvik att beröra övriga delar av munhåla och svalg. Sätt provpinnen i röret.

Förvaring/Transport

Förvaras kylt och transporteras snarast till laboratoriet.
OBS! Gonokocker har en begränsad överlevnadstid och det är synnerligen angeläget att ett prov kommer till laboratoriet snarast.

Svar

Analyseras helgfri vardag. Lördagar om särskilda skäl föreligger.
Positiv odling preliminärsvaras tidigast efter 1 arbetsdag.
Negativ bakterieodling slutsvaras tidigast efter 2 arbetsdagar.
Gonokockisolat skickas till Karolinska Universitetslaboratoriet för resistensbestämning.

Spiral – Actinomyces

Odling beställs hos Karolinska Universitetslaboratoriet. Känsligheten försämras av transporttid, undvik provtagning torsdag eftermiddag t.o.m. söndag och i samband med storhelger.

Uretra

Remiss

Elektroniskt i TakeCare: Gonokockodling – Uretra, Bakterieodling – Sår/sekret, ange uretra som lokalisation.
Pappersremiss: Remiss Mikrobiologi – Ange provtyp och undersökning

Provtagning

Använd odlingspinne, orange (Copan) eller odlingspinne blå (Copan)
Uretramynningen avtorkas med steril tork. Pinnen fuktas i sterilt koksalt och införs i urinrörsmynningen ca 1 cm, vrids om ett halvt varv. Sätt provpinnen i röret.

Förvaring/Transport

Förvaras kylt och transporteras snarast till laboratoriet.
OBS! Gonokocker har en begränsad överlevnadstid och det är synnerligen angeläget att ett prov kommer till laboratoriet snarast.

Svar

Analyseras helgfri vardag. Lördagar om särskilda skäl föreligger.
Positiv odling preliminärsvaras tidigast efter 1 arbetsdag.
Negativ bakterieodling slutsvaras tidigast efter 2 arbetsdagar.
Gonokockisolat skickas till Karolinska Universitetslaboratoriet för resistensbestämning.

Vaginal-sekret

Remiss

Elektroniskt i TakeCare: Bakterieodling – Vaginalsekret, Jästsvampodling – Vaginalsekret
Pappersremiss: Remiss Mikrobiologi – Ange provtyp och undersökning

Provtagning

Använd odlingspinne svart (Copan).
För in provpinnen i slidan några cm och snurra pinnen några varv utefter slidväggen. Sätt provpinnen i röret.

Förvaring/Transport

Förvaras kylt och transporteras snarast till laboratoriet.
OBS! Gonokocker har en begränsad överlevnadstid och det är synnerligen angeläget att ett prov kommer till laboratoriet snarast.

Svar

Analyseras helgfri vardag. Lördagar om särskilda skäl föreligger.
Positiv odling preliminärsvaras tidigast efter 1 arbetsdag.
Negativ bakterieodling slutsvaras tidigast efter 2 arbetsdagar.
Negativ jästsvampodling slutsvaras tidigast efter 3 arbetsdagar.
Gonokockisolat skickas till Karolinska Universitetslaboratoriet för resistensbestämning.

Hud och mjukdelar - sår och sekret

OBS! Det är viktigt att ange provtagningslokal i beställningen.
För optimal bedömning av odlingsresultatet ska dessutom diagnos, frågeställning, ev. antibiotikabehandling och övriga kliniska data anges i beställningen.
Hundbett är av särskild vikt att ange på beställningen.

Abscess – ytlig

I huden eller precis under huden. Ex. böld eller infekterat aterom. För djupa abscesser se under rubrik Punktat och djupa infektioner - Djup infektion, djup abscess, dränagevätska.

Remiss

Elektroniskt i TakeCare: Bakterieodling – abscess
Pappersremiss: Remiss Mikrobiologi – Ange provtyp och undersökning

Provtagning

Öppen/Spontanrupturerad abscess:
Rengör området noggrant med koksaltlösning.
Använd odlingspinne, svart (Copan). Ta provet djupt inne i abscessen.

Förvaring/Transport

Provet förvaras kylt och transporteras snarast till laboratoriet.

Svar

Analyseras helgfri vardag. Lördagar om särskilda skäl föreligger.
Positiv odling preliminärsvaras tidigast efter 1 arbetsdag.
Negativ bakterieodling slutsvaras tidigast efter 2 arbetsdagar.

Bröstmjölk

Remiss

Elektroniskt i TakeCare: Bakterieodling – bröstmjölk, Jästsvampodling – bröstmjölk
Pappersremiss: Remiss Mikrobiologi – Ange provtyp och undersökning

Provtagning

Använd sterilt provrör.
Tas vid misstanke om infektion. Ca 1-3 mL i sterilt provrör med rund eller konisk botten.

Förvaring/Transport

Provet förvaras kylt och transporteras snarast till laboratoriet.

Svar

Analyseras helgfri vardag. Lördagar om särskilda skäl föreligger.
Positiv odling preliminärsvaras tidigast efter 1 arbetsdag.
Negativ bakterieodling slutsvaras tidigast efter 2 arbetsdagar.
Negativ jästsvampodling slutsvaras tidigast efter 3 arbetsdagar.

Sår-sekret

Remiss

Elektroniskt i TakeCare: Bakterieodling – sår/sekret, ange lokalisation, Jästsvampodling – sår/sekret, ange lokalisation
Pappersremiss: Remiss Mikrobiologi – Ange provtyp och undersökning

Provtagning

Använd odlingspinne, svart (Copan). Odlingspinne blå eller orange kan användas om det underlättar provtagningen.
Sekret tas med provtagningspinne djupt nere i varhärden eller i sårkanten på gränsen mellan frisk och infekterad vävnad. Om såret är mycket smetigt, förordas mekanisk rengöring med steril koksaltlösning före provtagningen.

Förvaring/Transport

Provet förvaras kylt och transporteras snarast till laboratoriet.

Svar

Analyseras helgfri vardag. Lördagar om särskilda skäl föreligger.
Positiv odling preliminärsvaras tidigast efter 1 arbetsdag.
Negativ bakterieodling slutsvaras tidigast efter 2 arbetsdagar.
Negativ jästsvampodling slutsvaras tidigast efter 3 arbetsdagar.

Ögon – Konjunktivalsekret

Remiss

Elektroniskt i TakeCare: Bakteriebeställning – konjunktiva, Jästsvampodling – övrigt, ange konjunktiva
Pappersremiss: Remiss Mikrobiologi – Ange provtyp och undersökning

Provtagning

Vid misstanke om bakteriell konjunktivit tas prov från det sekret som bildas av ögats bindehinna.
Annan ögonprovtagning bör utföras av specialist.

Använd odlingsspinne, orange, odlingspinne svart eller blå (Copan) kan också användas.
Fukta provpinnen med steril fysiologisk koksaltlösning. Torka bort eventuellt purulent sekret. Rulla pinnen kraftigt mot insidan av undre ögonlocket.
Undvik att beröra ögonlocksranden. Placera pinnen i röret.

Förvaring/Transport

Provet förvaras kylt och transporteras snarast till laboratoriet.

Svar

Analyseras helgfri vardag. Lördagar om särskilda skäl föreligger.
Positiv odling preliminärsvaras tidigast efter 1 arbetsdag.
Negativ bakterieodling slutsvaras tidigast efter 2 arbetsdagar.
Negativ jästsvampodling slutsvaras tidigast efter 7 arbetsdagar

Öronsekret

Remiss

Elektroniskt i TakeCare: Bakterieodling – öronsekret, Jästsvampodling – Övrigt, ange öronsekret på remissen
Pappersremiss: Remiss Mikrobiologi – Ange provtyp och undersökning

Provtagning

Använd odlingspinne, orange (Copan)
Prov från mellanörat tas via aspiration från mellanörat eller med provpinne i hörselgången.

Förvaring/Transport

Provet förvaras kylt och transporteras snarast till laboratoriet.

Svar

Analyseras helgfri vardag. Lördagar om särskilda skäl föreligger.
Positiv odling preliminärsvaras tidigast efter 1 arbetsdag.
Negativ bakterieodling slutsvaras tidigast efter 2 arbetsdagar.
Negativ jästsvampodling slutsvaras tidigast efter 7 arbetsdagar

Katetrar

OBS! Ange alltid vad det är för typ av kateter och vart den varit placerad.

Dränspetsar

Exempelvis EDA, pleuradränspets med flera.

Remiss

Elektroniskt i TakeCare: Bakterieodling - djup infektion, Jästsvampodling – övrigt, ange typ och lokalisation
Pappersremiss: Remiss Mikrobiologi – Ange provtyp och undersökning

Provtagning

Använd sterilt provrör.
Desinfektera kateterns instickssställe med M-sprit/klorhexidinsprit och låt torka. Avlägsna katetern och klipp av cirka 5 cm med steril sax. Stoppa katetern i röret.

Förvaring/Transport

Provet förvaras kylt och transporteras snarast till laboratoriet.

Svar

Analyseras helgfri vardag. Lördagar om särskilda skäl föreligger.
Positiv odling preliminärsvaras tidigast efter 1 arbetsdag.
Negativ bakterieodling slutsvaras tidigast efter 2 arbetsdagar.
Negativ jästsvampodling slutsvaras tidigast efter 7 arbetsdagar.

Kateter instickställe

Beställ: Bakterieodling – sår/sekret, ange instickställe och lokalisation.
Beställ: Jästsvampodling – sår/sekret, ange instickställe och lokalisation.

Remiss

Elektroniskt i TakeCare: Bakterieodling – sår/sekret, ange instickställe och lokalisation,
Jästsvampodling – sår/sekret, ange instickställe och lokalisation.
Pappersremiss: Remiss Mikrobiologi – Ange provtyp och undersökning

Provtagning

Använd odlingspinne, svart (Copan).
Fukta pinnen med steril koksaltlösning innan provtagning. Tryck och rotera pinnen vid instickssstället.
Placera pinnen i röret.

Förvaring/Transport

Provet förvaras kylt och transporteras snarast till laboratoriet.

Svar

Analyseras helgfri vardag. Lördagar om särskilda skäl föreligger.
Positiv odling preliminärsvaras tidigast efter 1 arbetsdag.
Negativ bakterieodling slutsvaras tidigast efter 2 arbetsdagar.
Negativ jästsvampodling slutsvaras tidigast efter 7 arbetsdagar.

Kärlkateterspets

Beställ: Bakterieodling – Kärlkateter, ange typ av kateter och lokalisation.
Beställ: Jästsvampodling – övrigt, ange typ av kateter och lokalisation.

Använd sterilt provrör.
Desinfektera kateterns insticksställe med M-sprit/klorhexidinsprit och låt torka. Avlägsna katetern och klipp av cirka 5 cm med steril sax. Stoppa katetern i det sterila röret.
För att verifiera CVK-relaterad sepsis rekommenderas samtidigt tagna blododlingar, under rubriken Blododling.

Förvaring/Transport

Provet förvaras kylt och transporteras snarast till laboratoriet.

Svar

Analyseras helgfri vardag. Lördagar om särskilda skäl föreligger.
Positiv odling preliminärsvaras tidigast efter 1 arbetsdag.
Negativ bakterieodling slutsvaras tidigast efter 2 arbetsdagar.
Negativ jästsvampodling slutsvaras tidigast efter 7 arbetsdagar.

Luftvägar

Bronklavage (BAL), bakterie- eller jästsvampodling

Bronkeoalveolärt lavage (BAL) utförs i samband med bronkoskopi.
BAL-prov är förenat med betydande risk för föroreningar från svalgfloran vilket medför problem vid tolkningen av bakteriologiska fynd.

Remiss

Elektroniskt i TakeCare: Bakterieodling – BAL eller Jästsvampodling - BAL
Pappersremiss: Remiss Mikrobiologi – Ange BAL under provtyp och Allmän odling eller Svampodling

Provtagning

Använd sterilt provrör med konisk botten.

2-3 mL BAL sätts till sterilt rör.

Förvaring/Transport

Provet förvaras kylt och transporteras snarast till laboratoriet.

Svar

Analyseras helgfri vardag. Lördagar om särskilda skäl föreligger.
Positiv odling preliminärsvaras tidigast efter 1 arbetsdag.
Negativ bakterieodling slutsvaras tidigast efter 2 arbetsdagar.
Negativ jästsvampodling slutsvaras tidigast efter 7 arbetsdagar.

Bronksekret taget med skyddad borste, bakterie- eller jästsvampodling

Prov med skyddad borste tas i samband med bronkoskopi.
Vid provtagning med skyddad borste är risken liten för ovidkommande bakteriekontamination.

Remiss

Elektroniskt i TakeCare: Bakterieodling – Borste eller Jästsvampodling – Borste
Pappersremiss: Remiss Mikrobiologi – Ange Bronksekret - borste under provtyp och Allmän odling eller Svampodling

Provtagning

Använd sterilt provrör med konisk botten.

Efter provtagning, för ut borsten ur katetern och klipp av med steril sax.
Lägg borsten i ett provrör med 1 mL steril koksaltlösning. Rör med 1mL steril koksaltlösning kan hämtas på Mikrobiologen.

Förvaring/Transport

Provet förvaras kylt och transporteras snarast till laboratoriet.

Svar

Analyseras helgfri vardag. Lördagar om särskilda skäl föreligger.
Positiv odling preliminärsvaras tidigast efter 1 arbetsdag.
Negativ bakterieodling slutsvaras tidigast efter 2 arbetsdagar.
Negativ jästsvampodling slutsvaras tidigast efter 7 arbetsdagar.

Bronksekret eller trakealsekret, bakterie- eller jästsvampodling

Remiss

Elektroniskt i TakeCare: Bakterieodling – Borste eller Jästsvampodling – Borste
Pappersremiss: Remiss Mikrobiologi – Ange Trakealsekret under provtyp och Allmän odling eller Svampodling

Provtagning

Använd sterilt provrör med konisk botten.

Sekret tas med sugkateter eller vid bronkoskopi. Kateterspetsen (ca 3 cm) läggs i tomt fabrikssterilt provrör.

Förvaring/Transport

Provet förvaras kylt och transporteras snarast till laboratoriet.

Svar

Analyseras helgfri vardag. Lördagar om särskilda skäl föreligger.
Positiv odling preliminärsvaras tidigast efter 1 arbetsdag.
Negativ bakterieodling slutsvaras tidigast efter 2 arbetsdagar.
Negativ jästsvampodling slutsvaras tidigast efter 7 arbetsdagar.

Influensavirus typ A och B, RSV och SARS-CoV-2 virus

Följande analyser utförs alltid tillsammans, Influensa A-virus-RNA, Influensa B-virus-RNA och RSV(respiratoriskt syncyticalvirus)-RNA och SARS-CoV-2-virus

Remiss

Elektroniskt i TakeCare: Luftvägsvirus-RNA (PCR) - Nf
Pappersremiss: Remiss Mikrobiologi – Influensa A+B+RS+ SARS-CoV-2-virus-RNA

Provtagning

Nasofarynxsekret och främre nasala pinnprov.
Använd TRANSWAB blå eller reservrutin med TRANSWAB lila och tunn provpinne.

Lyft patientens nästipp, för att vidga näsöppningen. För in pinnen längs näsbotten tills spetsen når nasofarynx. Låt ligga kvar i 10-15 sekunder. Vrid pinnen innan du drar ut den. Sätt provpinnen i provröret.

Efter provtagningen:
1. Snurra provpinnen kraftigt i vätskan 15-20 sekunder
2. Ta ur och kasta provpinnen och skruva på korken

Förvaring/Transport

Provet förvaras kylt och transporteras snarast till lab.

Svarsrutiner

För prover inlämnade före 15.00 helgfri vardag lämnas normalt svar samma dag.
För lördagar är sista inlämningstid 13.00.

Nasofarynx, bakterieodling

Nasofarynxprov är bättre än svalgodling för att påvisa patogena bakterier i samband med övre och nedre luftvägsinfektioner (utom beträffande tonsillit, orsakad av betahemolyserande streptokocker). Provet har ett begränsat diagnostiskt värde vid bihåleinflammationer.

Remiss

Elektroniskt i TakeCare: Bakterieodling – Nf
Pappersremiss: Remiss Mikrobiologi – Ange Nasofarynx provtyp och Allmän odling

Provtagning

Använd Odlingspinne blå (Copan).
Lyft patientens nästipp för att vidga näsöppningen. För in pinnen längs näsbotten tills spetsen når nasofarynx. Låt ligga kvar i 10-15 sekunder. Vrid pinnen innan du drar ut den. Sätt provpinnen i provröret.

Förvaring/Transport

Provet förvaras kylt och transporteras snarast till laboratoriet.

Svar

Analyseras helgfri vardag. Lördagar om särskilda skäl föreligger.
Positiv odling preliminärsvaras tidigast efter 1 arbetsdag.
Negativ bakterieodling slutsvaras tidigast efter 2 arbetsdagar.

Sputum bakterie- eller jästsvampodling

Sputum förorenas alltid med svalgflorans bakterier, varför odlingsresultatet kan vara svårbedömt. Det är väsentligt att avgöra om sputumprovet består av saliv eller purulent material representativt för de nedre luftvägarna. Representativiteten bedöms mikroskopiskt efter gramfärgning.

Remiss

Elektroniskt i TakeCare: Bakterieodling – Sputum eller Jästsvampodling - Sputum
Pappersremiss: Remiss Mikrobiologi – Ange Sputum under provtyp och Allmän odling eller Svampodling

Provtagning

Använd Sputumburk. **Märk både sputumburk och transportburk med Take Care-etikett alternativt med annan etikett med namn och personnummer.**

Material från nedre luftvägarna erhålls lättast på morgonen direkt när patienten vaknar. Skölj munnen med vatten före provtagning. Upphostningen ska komma djupt från de nedre luftvägarna och spottas direkt i provtagningskärlet.

Transport

Provet förvaras kylt och transporteras snarast till laboratoriet.

Svar

Patogena bakterier resistensbestäms och kvantifieras per mL sputum. I svaret anges om provet är representativt för de nedre luftvägarna.
Analyseras helgfri vardag. Lördagar om särskilda skäl föreligger.
Positiv odling preliminärsvaras tidigast efter 1 arbetsdag.
Negativ bakterieodling slutsvaras tidigast efter 2 arbetsdagar.
Negativ jästsvampodling slutsvaras tidigast efter 7 arbetsdagar.

Sinus - bakterieodling

Remiss

Elektroniskt i TakeCare: Bakterieodling – Sinus
Pappersremiss: Remiss Mikrobiologi – Ange sinus under annan provtyp och Allmän odling eller Svampodling

Provtagning

Använd spruta eller sterilt provrör med konisk botten.
Ta provet med steril spruta, byt sedan kanylen mot steril propp alternativt kan materialet överföras till sterilt provrör.

Förvaring/Transport

Provet förvaras kylt och transporteras snarast till laboratoriet.

Svar

Analyseras helgfri vardag. Lördagar om särskilda skäl föreligger.
Positiv odling preliminärsvaras tidigast efter 1 arbetsdag.
Negativ bakterieodling slutsvaras tidigast efter 2 arbetsdagar.

Svalg

Betahemolyserande streptokocker

Svalgodlingar utan annan specificerad frågeställning undersöks endast med avseende på betahemolyserande streptokocker grupp A, C och G.
För andra frågeställningar se Specificerad frågeställning nedan

Remiss

Elektroniskt i TakeCare: Streptokockodling – Svalg
Pappersremiss: Remiss Mikrobiologi – Ange Svalg och Betahemolyserande streptokocker

Provtagning

Använd Odlingspinne svart (Copan)
Rulla provtagningspinnen över båda tonsillerna. Vid förekomst av beläggningar förs pinnen in under dessa. Undvik att beröra övriga delar av munhåla och svalg. Sätt pinnen i transportröret.

Förvaring/Transport

Provet förvaras kylt och transporteras snarast till laboratoriet.

Svar

Analyseras helgfri vardag. Lördagar om särskilda skäl föreligger.
Betahemolyserande streptokocker grupp A, C och G besvaras efter 1-2 arbetsdagar.
Resistensbestämning utförs inte rutinmässigt (betahemolyserande streptokocker är penicillin-känsliga).
Indikationer för resistensbestämning är exempelvis terapisvikt eller penicillinallergi.

Svalg - specificerad frågeställning

Exempel på ovanliga men relevanta bakterietyper som kan förekomma i svalget vid sjukdom eller bärarskap:

***Neisseria gonorrhoeae* (faryngit)**

- Beställs som gonokockodling, se rubrik Genitala infektioner

Anaerober i blandning (Angina Vincentii)

- Direktmikroskopi
  Svalgsekret från tonsiller, provpinne, objektglas och objektglasask. Ta sekret från det inflammerade området på tonsillen. Stryk ut provet på objektglas och låt lufttorka. Objektglaset skickas i objektglasask till laboratoriet.

***Corynebacterium diphtheriae* (difteri)**

- Odling beställs hos Karolinska Universitetslaboratoriet.

***Arcanobacterium haemolyticum* (faryngotonsillit)**

- Odling beställs hos Karolinska Universitetslaboratoriet.

Fusobacterium necrophorum

- PCR beställs hos Karolinska Universitetslaboratoriet, se
  https://www.karolinska.se/KUL/Alla-anvisningar/

Fusobakterier, andra än F. necrophorum.

- Odling beställs hos Karolinska Universitetslaboratoriet. Känsligheten försämras av transporttid, undvik provtagning torsdag eftermiddag t.o.m. söndag och i samband med storhelger.

Punktat och djupa infektioner

Cerebrospinalvätska, Csv - bakterieodling

Remiss

Elektroniskt i TakeCare: Bakterieodling cerebrospinalvätska
Pappersremiss: Remiss Mikrobiologi – cerebrospinalvätska, allmän odling

Provtagning

Observera att provtagningsmateriel varierar beroende på laboratoriets öppettider.
Mån – fre 8-16, lör 8-13:
Använd sterilt provrör.
Övrig tid: Använd pediatrisk flaska.
(Om sterilt rör med liquor anländer till kemlab på jourtid, kontaktas avdelning för provsättning till PED-flaska.)
Membranet på flaskan ska desinfekteras med M-sprit/klorhexidinsprit, spruta i 1-2 mL av provet.

Förvaring/Transport

Provet förvaras i rumstemperatur och transporteras snarast till laboratoriet.

Svar

Analyseras helgfria vardagar samt lördagar
Positiv odling prelimärsvaras vanligen efter 2-3 arbetsdagar.
Negativ odling svaras efter 5 arbetsdagar.

Ascites, pleuravätska, ledvätska, peritonealdialysvätska (PD-vätska) – bakterie- eller jästsvampodling

Remiss

Elektroniskt i TakeCare: Bakterieodling ascites, pleuravätska, ledvätska, PD-vätska
Ange eventuell misstanke om jästsvampinfektion
Pappersremiss: Remiss Mikrobiologi – punktat, allmän odling. Ange provtyp.
Ange eventuell misstanke om jästsvampinfektion

Provtagning

Använd blodflaskor, aerob och anaerob eller pediatrisk.
Hud och membran på flaskor ska desinfekteras före provtagning.
Prov tas genom punktion och med steril spruta, 5-8 mL förs över per flaska och om möjligt även 1-2 mL i sterilt provrör.
Vid liten provvolym, ≤ 4 mL, sätts provet till en pediatrisk flaska

Transport

Flaskor torkas rena från synligt blod eller vätskor och förvaras i rumstemperatur.
Transporteras snarast till laboratoriet, helst inom 2 timmar.
Provrör förvaras kylt och transporteras snarast till laboratoriet.

Svar

Analyseras helgfria vardagar samt lördagar
Positiv odling prelimärsvaras vanligen efter 2-3 arbetsdagar.
Negativ odling svaras efter 5 arbetsdagar undantaget ledvätska som svaras efter 10 arbetsdagar.

Djup infektion, djup abscess, dränagevätska – bakterie- eller jästsvampodling

Remiss

Elektroniskt i TakeCare: Bakterieodling djup infektion – Punktat, Bakterieodling djup infektion – Drän, Bakterieodling djup infektion - abscess. Ange lokalisation och eventuell misstanke om jästsvampinfektion.
Pappersremiss: Remiss Mikrobiologi – sår/sekret, djupt - Allmän odling al. Svampodling. Ange provtyp/lokalisation.

Abscesser

Djup abscess: Djupare i dermis, underhudsfett eller vävnad/organ. Diffus svullnad. Ex: varhåla i kroppshåla, böld orsakad av spridning från annan infektion. Kräver nästan alltid kirurgisk incision och dränering.
Ytlig abscess: Se under Hud och mjukdelar - Abscess - ytlig.

Provtagning

Använd spruta eller sterilt provrör. Använd **inte** blododlingsflaskor.
Huden desinfekteras med klorhexidinsprit före punktion av provmaterial i spruta.
Ta provet med spruta, byt kanylen mot steril propp, alternativt överför materialet till sterilt provrör.

Då aspiration ej är möjlig

Använd odlingspinne, svart
Ta bort krustor, nekrotiskt material och var före provtagningen. Ta prov från infekterad vävnad eller djupt nere i varhärden. Alternativt kan prov tas i sårkanten vid övergången mellan frisk och infekterad vävnad.
Smetiga sår tvättas med rent vatten eller koksaltlösning före provtagning.

Förvaring/Transport

Förvaras kylt och transporteras snarast till laboratoriet.

Svar

Analyseras helgfri vardag. Lördagar om särskilda skäl föreligger.
Positiv odling prelimärsvaras vanligen efter 1-2 arbetsdagar.
Negativ odling svaras efter 6 arbetsdagar

Vävnadsodling - Biopsier, vävnads- och benbitar

Remiss
Elektroniskt i TakeCare: Bakterieodling - Vävnad/biopsi, Bakterieodling – Benbit, Bakterieodling - Protesinfektion
Pappersremiss: Remiss Mikrobiologi – Ange provtyp och lokalisation, Allmän odling

Provtagning
Sterilt provrör med rund botten. Rör med FAB-buljong. Rör med FAB-buljong skall hanteras upprätta, de är skiktade för optimal odling. Om de vänds eller läggs ner förstörs skiktningen.

Biopsi/vävnadsbit tas under sterila förhållanden och läggs ner i fabrikssterilt provrör med rund botten alternativt FAB-buljong. Prov i sterilt provrör förvaras kylt, FAB-buljong i rumstemperatur, stående.

Förvaring/Transport
Förvaras i rumstemperatur och transporteras snarast till laboratoriet. Rören ska vara stående.

Svar
Analyseras helgfri vardag. Lördagar om särskilda skäl föreligger.
Positiv odling preliminärsvaras vid växt, tidigast efter 2 arbetsdagar.
Negativ odling slutsvaras tidigast efter 12 arbetsdagar.

Urin

Urin - bakterieodling

Indikation/Remiss

Ange på beställningen

- misstanke om övre urinvägsinfektion/pyelonefrit
- symtom
- blåsinkubationstid, om mindre än 4 tim
- om provet är tappat eller nefrostomi,
- pågående/planerad antibiotikabehandling
- immunsuppression

Elektroniskt i TakeCare: Bakterieodling – Urin eller Bakterieodling – U-KAD
Pappersremiss: Urin, kastad eller KAD

Vid bakterieodling för gravida och nyförlösta

Fynd av betahemolyserande streptokocker grupp B (GBS) svaras ut oavsett bakterietal
Elektroniskt i TakeCare: Bakterieodling, gravida - Urin
Pappersremiss: Urin, Gravid

Bakterieodling vid blåspunktion

Elektroniskt i TakeCare: Bakterieodling blåspunktion - Urin
Pappersremiss: Urin, Blåspunktion

Bakterieodling vid tappat prov

Elektroniskt i TakeCare: Bakterieodling tappat prov - Urin
Pappersremiss: Urin, Tappat

Vid misstänkt urinvägsinfektion orsakad av andra patogener än de vanliga

Kan beställas när vanlig odling är negativ och misstanke om infektion kvarstår.
Elektroniskt i TakeCare: Bakterieodling, utvidgad - Urin
Pappersremiss: Urin, ange att utvidgad odling önskas.

Felkällor

Faktorer som påverkar analysresultat:

- prov förvarat i rumstemperatur
- tidigare/pågående antibiotikabehandling
- blåsinkubationstid mindre än 4 timmar
- lång transporttid.

Provtagning

Använd sterilt provrör med rund eller konisk botten och bägare. Optimal provvolym är 5 mL, minimum är 0,5 mL. Skicka inte bräddfulla rör!

Mittstråleurin

Patienten bör inte ha kissat de närmaste 4 timmarna före provtagningen varför morgonurin är lämplig för odling.

- Kissa en portion i toaletten.
- För därefter in bägaren i urinstrålen och samla ca 5 mL av urinen.
- Ta bort bägaren och kissa färdigt.
- Häll över urinen till ett sterilt provrör, fyll röret till hälften

Patient med kateter (KAD)

Prov ska inte tas från uppsamlingspåse.
Slangen till urinuppsamlingspåsen stängs av ½-1 timme före provtagningen. Katetern tvättas med 70% sprit och punkteras med steril engångsspruta nedanför förgreningsstället. Urinen överförs till ett provrör, som placeras i kyl i väntan på transport.
(Metoder som tillåter att uppsamlingsslangen lossas från katetern rekommenderas ej pga kontaminationsrisken.)

Barn

Föräldern kan sitta med barnet naket i sitt knä med plastat papper eller blåvit blöja som skydd eller följa det nakna barnet i rummet för att fånga ett urinprov. Ge rikligt med dryck.

- Tvätta patientens underliv noggrant med vatten och trycktorka.
- Håll en bägare redo för att fånga upp urinen.
- Häll över urinen från bägaren till ett sterilt provrör, fyll röret till hälften.

Förvaring/Transport

Det är viktigt att urinen hålls kyld efter provtagningen för att undvika tillväxt vilket i sin tur kan ge felaktigt provsvar.

Svar

Analyseras helgfri vardag. Lördagar på prover från slutenvård eller om särskilda skäl föreligger.
Relevanta fynd kvantifieras och resistensbestäms. Bedömning görs efter remissuppgifter, antal bakterier, antal bakteriearter och typ av provtagning.
Positiv odling svaras tidigast efter 1 arbetsdag.
Negativ bakterieodling slutsvaras tidigast efter 1 arbetsdag.
Vid fynd av flera olika bakterietyper samtidigt bör förorening misstänkas. Om i svaret anges växt av uretraflora eller blandflora har provet bedömts som kontaminerat.

Anmärkning

I sällsynta fall kan urinvägsinfektion orsakas av bakterier som inte växer ut vid vanlig urinodling. Det kan därför vara befogat att beställa ”utvidgad urinodling” vid utredning av en patient med kvarstående symtom och negativ urinodling.

Pneumokockantigen i urin

Indikation

Analysen används som snabb detektion av pneumokockantigen i urin hos patienter med pneumoni.

Remiss

Elektroniskt i TakeCare: Pneumokock-antigen - Urin
Pappersremiss: Urin, Pneumokockantigen

Provtagningsmaterial

Sterilt provrör med rund eller konisk botten, 2-10 mL.

Förvaring och transport

Förvaras i rumstemperatur om analysen sker inom ett dygn. Kan förvaras upp till 1 vecka i kyl.

Svarsrutiner

För prover som är inlämnade före 16.00 på vardagar lämnas normalt svar samma dag.
För lördagar är sista inlämningstid 13.00.

Jästsvampodling

Jästsvamp

Odlingen medger isolering och identifiering av jästsvamp. Då resistensbestämning önskas skickas isolatet till Karolinska Universitetslaboratoriet.

Provtagning

Vid prov från sputum, flytningar, punktat, sårsekret, biopsi, ventrikelsköljvätska, faeces, urin och cerebrospinalvätska **följs** provtagningsanvisningar för bakterieodling. Vid misstanke om fungemi bör blododling utföras.
Blododlingsflaska för aerobodling används. OBS! Ange svampfrågeställning i beställningen.

Munslemhinna och tunga

Använd odlingspinne, svart
Rotera pinnen över infekterat område på munslemhinnan eller tungan.

Svar

Analyseras helgfri vardag.
Positiv odling vanligen efter 2-3 arbetsdagar.
Negativ odling efter 3-7 dygn beroende på provtyp, blododling för svamp efter 10 arbetsdagar.